

Особливості формування та обрізка веретеноподібних крон черешні та абрикоса на Півдні України

Останнім часом в Україні все більше нових насаджень кісточкових плодкових культур закладають за інтенсивною технологією: з використанням клонових підщеп меншої сили росту та їхніх вставок, загущених схем садіння і формуванням малогабаритних крон дерев. Основна мета цього — скорочення непродуктивного періоду насадження та полегшення технологічних процесів у саду: обприскування, обрізки, збирання врожаю.

Проте наразі в Україні ще не повністю відпрацьовані агротехнічні прийоми для таких типів садів, а закордонні технології не можна застосовувати без адаптації до умов регіону вирощування. Крім того, на сучасному стані галузі садівництва позначається певний брак кваліфікованих спеціалістів-практиків. Через комплекс цих факторів, на жаль, часто складається ситуація, коли інтенсивні сади кісточкових не приносять очікуваного прибутку і є скоріше проблемою господарства, ніж його гордістю.

Тому в цій статті висвітлено певні нюанси насаджень черешні та абрикоса, які допоможуть садівникам під час формування й обрізування дерев у таких садах.

СТРОКИ ОСНОВНОГО ОБРІЗУВАННЯ. Зазвичай плодове дерево обрізують під час періоду їхнього спокою, тобто взимку або на початку весни. Зараз у господарствах світу й України почина-

ють активно застосовувати основну обрізку дерев після збирання врожаю, наприкінці літа. Такий строк обрізування гілок дає змогу на 10–15% знизити силу росту дерев. Крім того, в цей період насадження найстійкіші до бактеріальних захворювань. Деякі садівники кажуть, що за проведення обрізки в цей час листки на деревах заважають правильно оцінити, які саме гілки потрібно видалити. Проте саме у цей час добре видно, які ділянки крони добре освітлені, а які затінені, тому така обрізка об'єктивніша.

Важливо правильно визначити оптимальний строк для проведення пізньолітнього обрізування — коли в дерев припиняться ростові процеси й не очікується сплеску повторного росту, адже нові прирости не встигнуть визріти й постраждають від морозів узимку. Саме тому на Півдні України рекомендовано проводити обрізування не раніше ніж 15 серпня, а в молодих садах із інтенсивним ростом — не раніше першого вересня.

Ще один перспективний строк обрізки черешні та абрикоса — обрізування на білий бутон або під час цвітіння дерев. Такий строк проведення цієї садової операції також сприяє зниженню сили росту дерев. Крім того, в цей період можна краще оцінити навантаження дерев урожаєм. Проте погодні умови в цей час (висока вологість повітря, тумани, роси) сприяють розвитку грибних і бактеріальних хвороб, тому зрізи діаметром понад 2–3 см рекомендують замазувати садовим варом або робити обрізування наприкінці літа.

ДОПОМІЖНІ ПРИЙОМИ ОБРІЗКИ. Під час формування веретеноподібних крон дерев черешні та абрикоса, особливо в перші два — чотири роки, слід проводити комплекс допоміжних агротехнічних заходів, які включають кербування, літню обрізку, відгинання пагонів.

Головна мета зелених операцій — збільшення гілкування та закладання

Головна мета зелених операцій — збільшення гілкування та закладання квіткових бруньок

квіткових бруньок під урожай наступного року. Для цього протягом вегетаційного періоду застосовують різні прийоми, спрямовані на прискорення формування крони, збільшення генеративних утворень, оптимізацію світлового режиму, зниження ростової активності, збереження оптимальних параметрів крони та покращення якості врожаю.

Кербування — це видалення смужки кори та камбію над вегетативною брунькою або генеративним утворенням у зоні крони, де потрібно викликати ріст пагона. Крім того, цей прийом сприяє формуванню гілок із тупими кутами відходження та контрольованим ростом. Кербовка найефективніша в молодих насадженнях до 5-річного віку. Наприклад, якщо в першому ярусі дерева сформували лише дві-три бічні гілки, то рекомендується провести кербування бруньок у місцях, оптимальних для відходження гілок. Кербовку в зоні Степу України слід проводити в середині березня, виконуючи її ножем для щеплення або садовою пилкою з мілкими зубцями.

Видалення паростків, прорідження. З другого року в саду на початку активного росту дерев важливо видалити штабові та кореневі паростки (до початку здерев'яніння), а також сильні вовчкові та зайві пагони на сортах із загущеною кроною. Це забезпечує створення кращих умов освітлення частин крони, в тому числі в центрі та нижній частині, посилює фотосинтетичну діяльність листків, тим самим сприяє утворенню добре розвинених бічних пагонів і бруньок. Прорідження пагонів проводять навесні, коли вони ще трав'янисті й легко виламуються вручну (5–6 см). Насамперед на молодих деревах видаляють пагони, що ростуть усе-

редині крони, потім проводять виламування «конкурентів» пагонів подовження, а також слабзорозвинених та з гострими кутами відходження. У разі оголення нижньої частини крони сильні вертикальні пагони не видаляють, а відгинають у горизонтальне положення й підв'язують. Відгинання значно послаблює ріст пагонів, і наступного року вони стають плодоносними гілочками.

Пінцировка (прищипування) — її застосовують у молодих плодоносних та неплодоносних садах для пригнічення росту «конкурентів», «вовчкових» пагонів, пагонів подовження, підпорядкування окремих приростів у кроні та збільшення кількості плодівих утворень. Операція зводиться до видалення трав'янистої верхівки, що призводить до тимчасового або повного призупинення росту та сприяє посиленню здерев'яніння залишеної частини пагона, збільшенню верхніх листових пластинок і розмірів пазушних бруньок.

За ранніх строків пінцировки через півтора-два тижні з верхніх бруньок утворюються пагони, які можуть бути як ростовими, так і плодівими. За пізніх — енергія росту бруньок слабшає й спричиняє припинення росту та краще визрівання пагонів.

Збільшення кутів відходження пагонів — відгинання вертикальних пагонів у горизонтальне положення на початку їхнього росту, коли вони перебувають ще в трав'янистому стані, що стимулює закладання на них плодівих бруньок. Для цього застосовують:

- ◆ **встановлення білизнаних прищипок і зубочисток** — після садіння нерозгалужених саджанців та в перші один-два роки. Використовують їх як розпірки між центральним провідником

і літніми пагонами на ньому завдовжки не більше як 15–20 см. Провідник росте вільно. Знімають прищипки через два-три тижні. Недоліки: погане закріплення прищипок на саджанцях малого діаметра та деформація й поломка зубочисток під дією сили пружності пагонів;

- ◆ **установлення резинки** — ефективний прийом на пізніших стадіях розвитку літніх пагонів та приростах попереднього року. Перевага цього прийому в тому, що встановлені резинки самостійно руйнуються через два-три тижні під дією сонячного світла й перепадів денно-нічної температури, тому додаткових робіт із їхнього видалення не потребують. Натомість часу їхньої придатності достатньо для фіксації пагонів у потрібному напрямку. Під час проведення цього заходу, особливо при формуванні скелетних гілок, пагони відгинають не більше ніж на 70–80°C;

- ◆ **скручування пагонів** — проводять у період формування молодих дерев для уповільнення росту пагонів, зміни напрямку їхнього росту та кута відходження протягом вегетації. Пагін прокручують із одночасним відгинанням у напрямку відхилення до потрібного кута;

- ◆ **надломи пагонів** — проводять переважно за потреби видалення гілок у молодих деревах, зниження їхньої крони, після омолоджувальної обрізки — для послаблення або припинення росту пагонів та перетворення їх на обростаючі плодіві гілочки. Краще робити це в першій половині вегетаційного періоду за досягнення пагонами довжини 20–30 см біля основи, нахилиючи їх у горизонтальне положення до появи незначного розриву тканин. До кінця літа рани на надломлених пагонах заростають.

ЛІТНЯ ОБРІЗКА. Обов'язковий захід, який регулярно проводять як для молодих, так і плодоносних дерев із високою пагоноутворювальною здатністю бруньок. Варто зазначити, що таке обрізування спрямоване на формування нових розгалужень у той самий рік. Найчастіше цю операцію проводять під час активного росту пагонів (травень-червень) у комплексі з основною обрізкою дерев, а не замість неї.

Залежно від породи дерев, обрізування веретеноподібних крон упродовж вегетації має свої особливості та

нюанси. Так, на підставі багаторічних досліджень у МДСС імені М.Ф. Сидоренка ІС НААН розроблені й рекомендовані до застосування ефективні типи (конструкції) малогабаритних ущільнених насаджень черешні на підщепі ВСЛ-2 та абрикоса — на підщепах Дружба, Весняне полум'я і ВВА-1 із обов'язковим і регулярним використанням зелених операцій.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЗЕЛЕНИХ ОПЕРАЦІЙ У ДЕРЕВ

ЧЕРЕШНІ. Черешні характеризуються доволі сильним ростом і відносно слабкою пагоноутворювальною здатністю. Плодоносять, в основному, на букетних гілочках (75%), а також однорічних приростах. За цими ознаками розрізняють сорти черешні з різним ступенем гілкування та характером плодоношення.

Сорти зі слабким галузженням.

Мають довгі, сильні й витягнуті пагони без бічних розгалужень. Крони розлогі й малопродуктивні. Для збільшення гілкування в молодому віці (два — п'ять років) застосовують, в основному, літню обрізку.

Операцію літнього обрізування сортів черешні зі слабким ступенем гілкування проводять у період, коли центральний провідник і пагони подовження основних гілок досягають довжини 50–60 см. Укорочують пагони на 15–20 см.

Сорти з сильним ростом і галузженням. Утворюють широку розлогу крону, і на них застосовують пінцировку та літню обрізку. Під час пінцировки провідник і пагони подовження основних скелетних гілок не вкорочують. Лише інколи прищипуванням точки росту врівноважують їхній ріст. Бічні

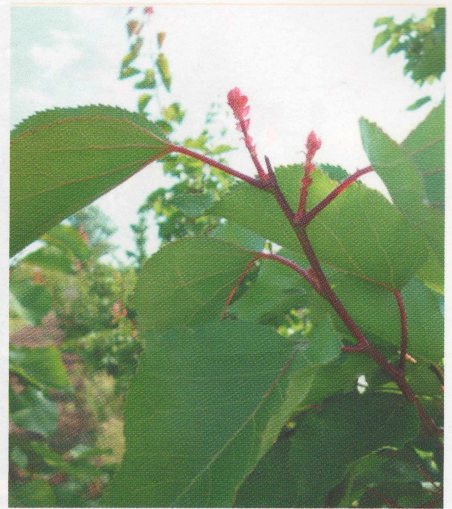
Прищипування застосовують у молодих плодоносних та неплодоносних садах

пагони усередині крони на скелетних (напівскелетних) гілках укорочують на плодоношення. Загущену крону проріджують, видаляючи зайві для формування крони пагони та «конкурентів». Усі пагони на штаблї й «вовчки» виламують.

Літня обрізка цієї групи сортів також зводиться до вкорочення провідника й пагонів подовження завдовжки 50–60 см та їхньому підпорядкуванню. Під час літнього обрізування дерев крону, в разі потреби, знову проріджують, а паростки виламують.

Сорти з помірним ростом і добрим галузженням. Мають компактну й продуктивну крону, яка не потребує літньої обрізки. Пінцировку бічних пагонів роблять задля підпорядкування їх один щодо одного та до центрального провідника.

Підготовку черешні до плодоношення слід розпочинати з 2–3-річного віку після садіння. У сформованих і плодоносних деревах пагони, вкорочені після

літньої обрізки, добре гілкуються та утворюють додатковий урожай.

Літнє обрізування в поєднанні з відгинанням гілок до горизонтального положення сприяє послабленню сильного розвитку молодих дерев. Ці заходи для всіх вікових груп дерев черешні в умовах Південного Степу України краще проводити впродовж літа (після збору врожаю), ніж у зимовий період або навесні.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЗЕЛЕНИХ ОПЕРАЦІЙ У ДЕРЕВ АБРИКОСА

Пінцировка та літня обрізка молодих (двох — п'яти років) дерев абрикоса залежить як від сортових особливостей, так і рівня агротехніки в саду. Для одних сортів, крім обрізки дерев у стані спокою, потрібно застосовувати лише пінцировку, а для інших — пінцировку та літнє обрізування.

Характерна особливість абрикоса полягає в тому, що літні пагони другого порядку дуже часто гілкуються у верхній частині. Однак такі пагони не використовують для формування скелетних гілок через те, що їх видаляють під час зимової обрізки. Тому дерева абрикоса, навіть добре розгалужених сортів, потрібно обрізати влітку для стимулювання гілкування в потрібних зонах крони. Цю характерну особливість абрикоса слід враховувати при виборі зелених операцій.

Пінцировку молодих дерев застосовують для всіх сортів абрикоса незалежно від сили росту та ступеня їхнього гілкування. Проводять її за довжини пагонів 20–25 см.

Центральний провідник і пагони подовження основних напівскелетних гілок нижнього ярусу залишають без укорочування і лише для підпорядкування прищипують окремі гілки. У сор-

Установлення білизняних прищипок і зубочисток

Використання резинок — ефективний прийом у пізні стадії розвитку літніх пагонів

Відгинають пагони не більше ніж на 70–80°С

Скручування пагонів проводять у період формування молодих дерев

Літню обрізку найчастіше проводять під час активного росту пагонів у комплексі з основним обрізуванням дерев

тів зі слабким гілкуванням і сильним ростом пагони всередині крони, а саме в її найбільш зрідженій частині, не вирізають, а вкорочують для того, щоб отримати розгалуження, які будуть заповнювати порожній простір у кроні.

У сортів із сильним гілкуванням і помірним ростом виконують легке прорідження крони. Частину пагонів виламують або сильно вкорочують над п'ятим-шостим листком для збільшення зеленої маси в перші два-три роки та в наступні — це сприяє перетворенню таких укорочених пагонів на плодові гілки.

Літню обрізку застосовують лише щодо сортів із сильним ростом та помірним або слабким гілкуванням. У цьому разі вкорочують усі пагони подовження основних скелетних (напівскелетних) гілок і центрального провідника, які не пінцирували. Якщо ж пінцировку зовсім не проводили, то під час літнього обрізування, крім укорочування вказаних пагонів, цю операцію проводять також і з рештою пагонів — для підпорядкування основних гілок одній та пагонам подовження.

Літня обрізка абрикоса в період плодоношення затримує диференціацію квіткових бруньок і віддаляє строк їхнього розпускання навесні, що позитивно впливає на підвищення морозостійкості деревини. Таке обрізування зводиться до вкорочування сильних приростів для стимулювання вторинного росту пагонів, на яких диференціація бруньок у плодові відбувається в пізніші строки. Вона сприяє масовому гілкуванню літніх пагонів у другу хвилю росту. На нових літніх пагонах закладаються квіткові бруньки, менш чутливі до коливань температури взимку, а навесні вони розпускаються пізніше й не потрапляють під весняні заморозки.

Літня обрізка абрикоса більш доцільна, тому що стимулює масове утворення нових пагонів і обростаючої деревини на оголених частинах гілок. До того ж значно полегшує зимову обрізку та потребує менших енерговитрат і фізичних зусиль. За її проведення вдається уникнути великих зрізів деревини та зараження незахищених зрізів хворобами в зимово-весняний період. І вже наступного року

після такої обрізки підвищується врожайність дерев, самі плоди стають більшими, покращується їхня якість, знижується ураженість плямистостями. Однак найкращий результат літньої обрізки досягається за умов достатньої вологозабезпеченості та живлення дерев.

*Г. Кінаш, наук. співробітник
П. Бондаренко, молодш. наук.
співробітник,
Мелітопольська дослідна
станція садівництва
імені М.Ф. Сидоренка ІС НААН*

02/2019

Головний журнал з питань агробізнесу

ПРОПОЗИЦІЯ

www.propozitsiya.com

Неперевершений горох

▶ стор. 54

український журнал для професіоналів
ОВОЧІВНИЦТВО

